

INGEBOEKT

Anders is niet gek

Marita De Sterck: Anders is niet gek. Kennismaking met andere culturen. Averbode: Altiora/NCOS, 1992.

"Dit boek gaat over mensen die probeerden om foute ideeën rond vreemde volken recht te trekken, om vreemde culturen beter te begrijpen, niet door dingen uit hun duim te zuigen, maar door ter plaatse te gaan kijken en luisteren", laat de auteur weten.

Anders is niet gek is een eenvoudige en vlot geschreven inleiding in de antropologie. Marita De Sterck geeft de lezers een beeld van de manier waarop volkeren overal ter wereld orde proberen te scheppen in de chaos van het leven en de wereld die hen omringt. Daarbij staan een aantal algemeen menselijke fases in het leven centraal: het huwelijk, geboorte en inwijding in de gemeenschap, de dood. Bovendien vinden we in alle cultuurgemeenschappen een gelijkaardige structurering van de omgeving: kleine groepjes mensen leven in gezinsverband; de afstamming en de naamgeving geven betekenis aan die band.

Mannen en vrouwen spelen een belangrijke rol bij het functioneren van de gemeenschap. Mensen leven in grotere groepen en zoeken manieren om te overleven. Ze geven betekenis aan het leven en zoeken verklaringen voor krachten waar ze niet tegen op kunnen. De auteur wijst de lezer er op dat die zoektocht naar systematiek in het leven en de wereld kenmerkend is voor 'de mens'. Die gemeenschappelijke factor brengt verwantschap tussen alle mensen op aarde.

Maar niet alle cultuurgemeenschappen geven die algemene factoren op dezelfde manier betekenis. Elke groep mensen is daarbij afhankelijk van zijn omgeving en van prioriteiten die binnen die groep gesteld worden. Op die manier ontstaan cultuurverschillen tussen groepen mensen. En hier komt de antropoloog op de voorgrond. Hij gaat namelijk onderzoeken hoe een bepaal-

de gemeenschap betekenis geeft aan het leven. Marita De Sterck laat de lezer kennismaken met het werk van de belangrijkste antropologen van het begin van de twintigste eeuw tot nu: Malinowski, Lévi-Strauss, Bateson, Mead, Briggs, Chagnon, Turnbull, Griaule, Evans-Pritchard,... Daarbij worden ook ontwikkelingen en accentverschuivingen binnen de antropologie belicht. De lezer reist naar de Trobriand eilanden, de indianen in het amazonegebied, de papoea's, Samoa, de Canadese eskimo's, de Yanonamö-indianen, de Mbuti-pygmeëën, de Dogon, de Azande,...

Toch geeft De Sterck het volgende toe: "Hoe goed ze ook proberen te noteren of te filmen wat ze ginder zien, hun eigen persoonlijkheid en ideeën hebben altijd invloed op hun werk." Antropologen vertrekken inderdaad altijd uit hun eigen cultuur om andere cultuuruitingen te plaatsen. Bovendien is de antropologie een typisch westerse wetenschap. Daardoor blijft de informatiestroom in één richting gekleurd. De auteur schrijft immers zelf dat "we niet zo gemakkelijk aan de weet komen wat vreemde mensen over ons, blanken, dachten. Er werden minder boeken over geschreven, maar blanken treden wel op in hun mondelinge verhalen, grappen en kunstwerken. Ook zij vonden en vinden ons rare vogels."

Ik vraag me dan ook af of de auteur geslaagd is in haar opzet om aan te tonen dat 'anders niet gek is'. Het boek is geschreven vanuit een westerse invalshoek. Ook de antropologen bekijken culturen met die achtergrond. Bovendien staan niet de culturen, maar de structuren centraal in het boek. De vermelde culturen dienen enkel als illustratie. Geen enkele cultuur wordt daardoor grondig belicht. Op die manier ziet de lezer wel dat er in die cultuur ook gebruiken bestaan rond geboorte, huwelijk, dood,... maar krijgt hij er geen beeld van waarom die gebruiken verschillen van zijn cultuur. Hij leert bovendien zijn eigen cultuur ook niet relativiseren.

Het boek wordt aangeraden 'voor lezers vanaf 14 jaar, maar ook voor volwassenen'. Marita De Sterck heeft het niveau van haar boek inderdaad aangepast aan leken, zowel naar taalgebruik als naar informatieverwerking. Moeilijke begrippen worden in de kantlijn gedefinieerd, en de context werkt verduidelijkend.

Om leerkrachten en vormingswerkers tegemoet te komen is er een handleiding bij. **Anders is niet gek** gemaakt die uitgegeven is bij het NCOS¹. Het boek wordt als uitgangspunt gebruikt voor de activiteiten die in de handleiding beschreven worden. Bij elk hoofdstuk zijn één of meerdere activiteiten voorzien. De lezers leren daarbij cultuuruitingen uit hun eigen cultuur in een ruimer perspectief plaatsen. Vaak wordt er ook naar gestreefd dat de doelgroep inzicht verwerft in vooroordelen die in teksten voorkomen.

De lectuur van het boek wordt als uitgangspunt genomen. De lezers vernemen daarin dat alle culturen een aantal kenmerken gemeenschappelijk hebben, maar dat de uitingen ervan soms verschillen. Daarna wordt dat inzicht eventueel verdiept aan de hand van de activiteiten in de handleiding. Zou het niet interessanter zijn dat de lesgever of vormingswerker uitgaat van een aantal teksten over een bepaald thema in verschillende culturen en daarbij de lezers door gerichte vragen stuurt naar diezelfde inzichten? Daarna zou de stap gezet kunnen worden naar de passage uit het boek over dat bepaalde thema.

Ik geef een voorbeeld: het thema wonen. De doelgroep wordt in een aantal kleine groepjes verdeeld die elk een tekst krijgen die gesitueerd is in een andere cultuur en waarin blijkt hoe mensen wonen en leven in die cultuur. Bij voorkeur worden teksten gekozen waarin de eigen woon- en leefomstandigheden positief of neutraal ervaren worden. De leden van de groep leren inschatten waarom de woencultuur die bepaalde gemeenschap anders is dan die

van hun eigen groep. Na de lectuur brengt elk groepje verslag uit van de woon- en leefomstandigheden in zijn tekst. In een tweede luik van de opdracht krijgen diezelfde groepjes een tekst waarin een reiziger de woon- en leefomstandigheden van diezelfde cultuur beschrijft. Daar kan ook een tekst bij zitten waarin een buitenstaander de westerse woon- en leefomstandigheden beoordeelt b.v. **De Papalagi**. De informatie uit de eerste en de tweede reeks teksten wordt naast elkaar geplaatst. Op die manier krijgt de groep inzicht in het verschil tussen informatie en beoordeling. Na die twee stappen zou het hoofdstuk uit het boek gelezen kunnen worden. Op die manier worden de zelf verworven inzichten verdiept en uitgebreid.

Anders is niet gek is daarom vooral een aanrader voor lesgevers en vormingswerkers als basiswerk over de kennismaking met andere culturen. Die begeleiders kunnen activiteiten opzetten rond een bepaald onderdeel van het boek. Op het einde, wanneer de doelgroep zelf een aantal inzichten verworven heeft, zou de begeleider kunnen terugkoppelen naar het boek. Daarbij mag hij uiteraard niet uit het oog

verliezen dat **Anders is niet gek** moet aangevuld worden met materiaal waarin anderen een oordeel geven over onze cultuur.

Anders is niet gek is de moeite waard als je het op de juiste manier gebruikt. Ook in de handleiding zitten zinvolle en verrijkende opdrachten. Een basiswerk voor de creatieve lesgever of vormingswerker die rond verschillende culturen wil werken.

Kristel De Wulf
Steunpunt NT2
Blijde Inkomststraat 7
3000 Leuven

Noten

1. Jansen, Mieke, Marc Smolenaers & Stefaan Van den Abeele: **Handleiding bij 'Anders is niet gek'**. Brussel: NCOS-Educatieve uitgaven, 1993.

2. Scheurmann, Erich [ed.]: **De Papalagi. De redevoeringen van het Zuidzee-opperhoofd Tuiavii uit Tiavea**. Weesp: Heureka.

Zij-instromers in de meertalige klas

Harm Knijpstra: **Zij-instromers in de meertalige klas. Naar werkbare oplossingen**. Tiburg: Zwijzen, 1993.

In het boek **Zij-instromers in de meertalige klas** van Harm Knijpstra wordt een aantal praktische perspectieven geschetst voor

leerkrachten die systematisch willen werken aan het bijbrengen van Nederlandse taalvaardigheden bij (nieuwe) buitenlandse kin-